

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje lica
odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-03-67-T

Datum: 11. februar 2009.

Original: FRANCUSKI

PRED PRETRESNIM VEĆEM III

U sastavu: sudija Jean-Claude Antonetti, predsedavajući
sudija Frederik Harhoff
sudija Flavia Lattanzi

V.d. sekretara: g. John Hocking

Odluka od: 11. februara 2009.

TUŽILAC

protiv

VOJISLAVA ŠEŠELJA

JAVNI DOKUMENT

**ODLUKA PO ZAHTEVU TUŽILAŠTVA ZA OBUSTAVU SUĐENJA S PROTIVNIM
MIŠLJENJEM SUDIJE ANTONETTIJA PRILOŽENIM U DODATKU**

Tužilaštvo:

g. Daryl Mundis
gđa Christine Dahl

Optuženi:

g. Vojislav Šešelj

Prevod

PRETRESNO VEĆE III (dalje u tekstu: Veće) Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. (dalje u tekstu: Međunarodni sud),

REŠAVAJUĆI PO usmenom zahtevu tužilaštva iznetom [redigovano] na sednici održanoj 15. januara 2009, [redigovano] ([redigovano] Usmeni zahtev [redigovano]), u kom tužilaštvo ističe da Veće treba da obustavi ovaj postupak [redigovano] jer će inače biti doveden u pitanje integritet postupka;¹

IMAJUĆI U VIDU da tužilaštvo ističe da ovo suđenje nije moguće nastaviti [redigovano];²

IMAJUĆI U VIDU da tužilaštvo tvrdi [redigovano];³

IMAJUĆI U VIDU Odluku donetu 16. septembra 2008, u kojoj je Žalbeno veće zauzelo stav da Veće nije pogrešilo kad je ocenilo da postoji alternativno rešenje za obustavu suđenja, naime, da se pozovu svedoci tužilaštva za koje ono nije navelo da su predmet navodne kampanje zastrašivanja svedoka koja se, prema navodima tužilaštva, sprovodi;⁴

[redigovano];⁵

[redigovano];⁶

BUDUĆI DA Veće, na osnovu člana 20(1) Statuta, obezbeđuje da proces bude pravičan i ekspeditivan, uz puno poštovanje prava optuženog i dužnu brigu o zaštiti žrtava i svedoka;

BUDUĆI DA na, osnovu člana 21(4)(c) Statuta, svaki optuženi ima pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja;

BUDUĆI DA, shodno tome, Veće mora obezbediti da se ovo suđenje prekida samo kada je to neophodno;

¹ Za Usmeni zahtev vidi pretres održan 15. januara 2009, T(f) str. 13591, [redigovano].

² [redigovano].

³ [redigovano].

⁴ *Tužilac protiv Vojislava Šešelja*, predmet br. IT-03-67-AR73.8, Odluka po žalbi tužilaštva na Nalog Pretresnog veća o nastavljanju suđenja, 16. septembar 2008., par. 24.

⁵ [redigovano].

⁶ [redigovano].

Prevod

BUDUĆI DA bi, po mišljenju većine sudija,⁷ svedočenje svedoka [redigovano]⁸ moglo ugroziti integritet postupka pred Većem, kao i bezbednost svedoka i integritet njihovog svedočenja, pri čemu je, zbog važnosti njihovog svedočenja, nezamislivo da ti svedoci ne svedoče;

BUDUĆI DA [redigovano] bi svedočenje tih svedoka, po mišljenju većine sudija,⁹ moglo ugroziti integritet postupka u kojem Veće postupa;

[redigovano];¹⁰

BUDUĆI DA je Veće svesno uticaja odgode svedočenja poslednjih svedoka na njegovu mogućnost da optuženom sudi u razumnom roku, ali da većina sudija smatra da, imajući u vidu izuzetne okolnosti u ovom predmetu, obaveza Veća da očuva integritet i pravičnost postupka mora imati prednost nad vremenskim razlozima;

BUDUĆI DA, nakon što je saslušala iskaze svedoka VS-1035, VS-1066, VS-1010, VS-1104 i VS-1029, većina sudija Veća¹¹ smatra da, u svetlu navedenih okolnosti, saslušanje Drugih svedoka ne bi bilo u skladu s interesima pravde jer ne bi bilo moguće garantovati njihovo slobodno svedočenje, kao ni njihovu bezbednost ili integritet postupka, [redigovano],

BUDUĆI DA, pored toga, većina sudija Veća¹² smatra da je okončanje izvođenja dokaza tužilaštva nezamislivo pre nego što se tužilaštvu pruži mogućnost da pozove sve svedoke, a optuženom da ih unakrsno ispita;

BUDUĆI DA većina sudija Veća smatra da, kako tvrdi tužilaštvo, Drugi svedoci imaju važnu ulogu u izvođenju dokaza tužilaštva i da će obustava suđenja možda omogućiti da se oni, nakon što pitanje nepoštovanja Suda bude rešeno, saslušaju *viva voce* i u uslovima u kojima će moći da svedoče slobodno i bez ograda, [redigovano];

IZ TIH RAZLOGA,

⁷ Sudija Antonetti u vezi s tim pitanjem prilaže protivno mišljenje na ovu Odluku.

⁸ [redigovano].

⁹ Sudija Antonetti u vezi s tim pitanjem prilaže protivno mišljenje na ovu Odluku.

¹⁰ [redigovano].

¹¹ Sudija Antonetti u vezi s tim pitanjem prilaže protivno mišljenje na ovu Odluku.

¹² Sudija Antonetti u vezi s tim pitanjem prilaže protivno mišljenje na ovu Odluku.

Prevod

NA OSNOVU članova 20(1) i 21(4)(c) Statuta Međunarodnog suda i pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima,

Većinom glasova sudija, uz protivno mišljenje sudije Antonettija, **OBUSTAVLJA** saslušanje preostalih Drugih svedoka tužilaštva pred Većem [redigovano] ili do suprotnog naloga Veća. Protivno mišljenje predsedavajućeg sudije Veća zavedeno je na današnji dan, u isto vreme kad i ova Odluka.

ODLUČUJE da za vreme obustave postupka redovno održava sednice kako bi rešavalo administrativna pitanja.

Sastavljeno na engleskom i na francuskom jeziku, pri čemu se merodavnim smatra tekst na francuskom.

/potpis na originalu/

Jean-Claude Antonetti,
predsedavajući

Dana 11. februara 2009.
U Hagu (Holandija)

[pečat Međunarodnog suda]

PROTIVNO MIŠLJENJE PREDSEDAVAJUĆEG VEĆASUDIJE JEAN-CLAUDEA ANTONETTIJA

Većina sudija Pretresnog veća odlučila je da *sine die* obustavi pristupanje manje od deset svedoka u očekivanju odluke [redigovano] u vezi s navodima o zastrašivanju svedoka.

Imajući u vidu uticaj te odluke na ovaj postupak i na sliku o funkcionisanju međunarodnog pravosuđa, moram da obrazložim svoje **protivno mišljenje**.

Odluka koju je donela većina sudija imaće veliki uticaj na trajanje **prитvora** optuženog.

Statut je posebno jasan u vezi s obavezom Međunarodnog suda da se počiniocima krivičnih dela navedenih u članovima 2, 3, 4 i 5 Statuta sudi ekspeditivno.

Član 20 Statuta nedvosmisleno navodi:

"Pretresna veća moraju da obezbede da suđenje bude pravično i ekspeditivno..."

Član 21 Statuta o pravima optuženog takođe je vrlo jasan:

Prilikom rešavanja po svim optužbama na osnovu ovog Statuta, optuženom se, uz puno poštovanje načela ravnopravnosti, garantuju sledeća minimalna prava:

(c) da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja."

Činjenica da šest godina nakon dolaska optuženog na Međunarodni sud prvostepeni postupak još nije završen predstavlja stvarni problem koji bi bilo primereno rešiti na najbolji mogući način kako u interesu optuženog, tako i u interesu tužilaštva.

U takvoj situaciji, važno je dati prednost meritumu predmeta i utvrđivanju istine tako da se tužilaštvu da mogućnost da iznese dokaze za svoje navode, ali pod uslovom da svoj posao obavlja ozbiljno i kompetentno.

Prema članu 16 Statuta, odgovornost u vezi s tim pitanjem počiva na tužiocu, budući da navedeni član glasi:

Tužilac je **odgovoran** za vođenje istrage i krivično gonjenje" (bez naglaska u originalu)

Upravo je to razlog zbog kojeg tužilac i zastupnici tužilaštva treba da poseduju **"najviši stepen stručnosti i iskustva u vođenju istraga i krivičnog gonjenja u krivičnim predmetima"**.

Prevod

Profesionalna stručnost podrazumeva izbegavanje odugovlačenja postupka putem kontrole rasporeda pretresa i obaveštenog izbora svedoka tužilaštva.

Pitanje koje se sada postavlja je da li ovaj predmet zavređuje da postupak do izricanja presude traje šest do osam godina?

Ja smatram da je odgovor negativan. Prednost treba dati **glavnom postupku**, a ne eventualnim sporednim događajima.

Dokazi kojima raspolaže tužilaštvo čine mi se dovoljnim, budući da tužilaštvo ima na raspolaganju dokumente iz perioda u kojem su počinjena predmetna dela, svedočenja brojnih svedoka koji nisu bili izloženi navodnim pritiscima, i povrh svega prethodnim izjavama lica koja su navodno bila izložena pritiscima, pri čemu su te izjave date bez ikakvog oblika pritiska.

Postoji li u tom kontekstu potreba da se odgodi pristupanje samo nekoliko svedoka?

Pre svega, odmah treba primetiti da je Pretresno veće Odlukom od 13. novembra 2007. odredilo da izvođenje dokaza tužilaštva **traje 120 sati**, pri čemu treba imati na umu da je ovo Veće dodelilo 50% više vremena od onog predviđenog odlukom Pretresnog veća koje je prvobitno rešavalo u ovom predmetu a koje je tužilaštvu za izvođenje dokaza dodelilo 81,5 sati.¹³ To Pretresno veće je u četvrtom pasusu svoje odluke koji počinje s "budući da" preciziralo da je navedeno vreme određeno na osnovu uvida u spisak svedoka.

Tužilaštvo je stoga znalo da u okviru tih 120 sati treba da pozove svedoke navedene na spisku *65ter*, što uključuje i svedoke na koje se odnosi ova Odluka kojom je većina sudija Veća odlučila da obustavi postupak. U skladu s odlukom Veća od 13. novembra 2007,¹⁴ tužilaštvo je već iskoristilo više od 113 sati i ukupno mu je preostalo još **manje od 7 sati** za pozivanje svedoka na koje se odnose navodi o zastrašivanju, koji eventualno čine delo nepoštovanja Suda.

Odlukom većine sudija Veća da se odgodi pristupanje tih svedoka taj faktor nije uzet u obzir, što navodi na pomisao da bi Pretresno veće moglo dodeliti tužilaštvu dodatno vreme što, po mom mišljenju, ne može imati izgleda za uspeh ako se ima u vidu uznapredovala faza postupka. Smatram

¹³ Pretpretresna konferencija održana 27. novembra 2006, T(f) str. 832-833.

¹⁴ Nalog kojim se određuje količina vremena za tužioca shodno pravilu *73bis* Pravilnika o postupku i dokazima, 13. novembar 2007.

Prevod

da je većina sudija Veća, odgovivši pristupanje tih svedoka, napravila grešku u pogledu korišćenja vremena i da je barem mogla da postavi pitanje tužilaštvu kako namerava da preostale svedoke pozove u 7 sati koji su mu ostali na raspolaganju.

S obzirom na interes tužilaštva da pozove te svedoke i na njihovu važnost za izvođenje dokaza tužilaštva, dužnost tužilaštva je bila da te svedoke pozove na samom početku postupka. Ako se to pokazalo nemogućim, što je bio slučaj s nekim svedocima za koje je Veće izdalo naloge *subpoena ad testificandum*, tužilaštvo je trebalo da protiv osumnjičenih za vršenje pritiska na svedoke u tom trenutku pokrene postupak zbog nepoštovanja Suda, kao i da, imajući u vidu važnost usmenog iskaza svedoka koje je tužilaštvo odlučilo da obuhvati svojim spiskom, eventualno tada zatraži odgodu pretresa.

Pretresno veće je tada, zbog teškoća u vezi sa sprovođenjem naloga *subpoena* i neefikasnosti nekih zaštitnih mera, moglo doneti odluke koje bi omogućile da ti svedoci pristupe u najkraćem roku ili, ukoliko tužilaštvo nije htelo da zatraži odgodu pretresa, na samom početku postupka odlučiti da sprovede istragu o tim navodima i da vreme efikasnije koristi kako bi se obezbedila efikasnija zaštita žrtava i svedoka, uz poštovanje prava na pravično i ekspeditivno suđenje.

Želim da ukazem na to da tužilaštvo ni u jednom trenutku nije smatralo primerenim da obavesti Pretresno veće o teškoćama koje su se, s obzirom na dokaze kojima je raspolagalo, mogle predvideti.

Naime, tužilaštvo je od početka 2007. godine (a za neke svedoke i ranije), a u svakom slučaju *pre početka suđenja* u novembru 2007, znalo da postoji mogućnost zastrašivanja. [redigovano] Međutim, u načelu treba istaći da je tužilaštvo, od dvadesetak svedoka na koje se odnose navodi o kampanji zastrašivanja, za polovinu njih **pre početka suđenja** dobilo informacije o mogućem postojanju ozbiljnih problema vezanih za pristupanje ili o raznim pritiscima radi odvratanja svedoka od pristupanja Međunarodnim sudu radi svedočenja.

Ako je tužilaštvo pre početka suđenja znalo da postoji opasnost da desetak svedoka, koje je smatralo suštinski važnim za svoju tezu, ne pristupi Veću, ono je bilo dužno da tada reaguje korišćenjem svih raspoloživih odredbi Pravilnika, pa i da zatraži obustavu postupka pre njegovog početka, kao što je

Prevod

bio slučaj u predmetu *Simić i drugi*.¹⁵ To rešenje sigurno ne bi bilo idealno, ali bi omogućilo brzo reagovanje i to u mnogo boljim uslovima nego proteklih meseci. Mora se konstatovati da se tužilaštvo službeno oglasilo tek u leto 2008. zahtevom da se optuženom nametne branilac, a zatim i da se pokrene postupak protiv optuženog za nepoštovanje Suda zbog toga što nije poštovao zaštitne mere određene za svedoke u ovom predmetu.¹⁶

Pretno veće se stoga nedavno suočilo s tim problemom, iako mu se u vezi s tim pitanjem moglo obratiti na početku postupka, što bi u tom trenutku moglo legitimno opravdati obustavu postupka. Veće je nakon leta odbilo prvi zahtev za odgodu postupka naveden u Zahtevu tužilaštva da se optuženom nametne branilac.¹⁷ Dana 16. septembra 2008. Žalbeno veće je potvrdilo odluku Veća i odbilo žalbu tužilaštva po tom pitanju.¹⁸

Činjenica koja je dovela do podnošenja novog usmenog zahteva za obustavu suđenja verovatno je povezana s nedavnim incidentima [redigovano].

Neobično je da se Pretresno veće ranije našlo u istoj situaciji [redigovano].¹⁹ Tada je tužilaštvo smatralo normalnim da ta osoba utiče na svedoka pod zakletvom, ali sada, kad se radi o pozivu jednog od saradnika optuženog, ne smatra normalnom istu tu situaciju s jedim drugim svedokom [redigovano]. Mišljenja sam da ne mogu postojati dvostruka merila u pogledu svedoka koji je dao zakletvu pred Većem. [redigovano].

Osim toga, ne delim stav većine članova Veća u vezi s odgodom pristupanja tih svedoka, jer ova odluka može dovesti do **potpune paralize** tekućeg postupka zbog istrage [redigovano], koja će neminovno trajati neko vreme.

[redigovano]

¹⁵ *Tužilac protiv Blagoja Simića i drugih*, predmet br. IT-95-9-R77, Presuda u postupku zbog navoda o nepoštivanju Suda protiv jednog optuženog i njegovog branioca, 30. jun 2000. (dalje u tekstu: Presuda u vezi s nepoštovanjem Suda u predmetu *Simić*).

¹⁶ Vidi, na primer, Odluka po navodu o nepoštovanju Suda, javna verzija, predmet br. IT-03-67-R77.2, 21. januar 2009.

¹⁷ Nalog o nastavljanju suđenja, 15. avgust 2008.

¹⁸ Vidi, na primer, Odluka po Žalbi tužilaštva na Nalog Pretresnog veća o nastavljanju suđenja, predmet br. IT-03-67-AR73.8, 16. septembar 2008.

¹⁹ [redigovano].

Prevod

Presedan u predmetu *Tužilac protiv Blagoja Simića i drugih* (predmet br. IT-95-9-R.77) je takve prirode da potvrđuje moje mišljenje da, pri vođenju predmeta ovakve vrste, valja biti **izuzetno oprezan**.

Pretno veće u tom predmetu je 25. maja 1999. primilo zahtev u vezi s nepoštovanjem Suda i 9. juna 1999. donelo odluku da poništi zakazani početak suđenja i da ga odgodi zbog navoda o nepoštovanju Suda iznetih protiv jednog optuženog i jednog branioca.²⁰ Pretno veće je u Presudi od 30. juna 2000. zaključilo da navodi o nepoštovanju Suda protiv dvojice optuženih nisu dokazani van razumne sumnje.²¹ Suđenje je počelo tek 10. septembra 2001. i, uprkos svem tom vremenu, nikakvo *nepoštovanje Suda nije dokazano*. Primereno je citirati reči sudije Robinsona na pretresu u vezi s navodima o nepoštovanju Suda:

"Mnogo vam hvala. Doista smo uzeli u obzir argumente kakve ste naveli. Ali, kao što rekoh, ti navodi su izuzetno ozbiljni, oni utiču na sprovođenje pravde, a Veće smatra da je valjan sudski postupak najbolji način da se obezbedi pravičan ishod.

Zaista, ukoliko je bilo pritiska na svedoke, to utiče na valjano sprovođenje pravde. Međutim, kakva je tačno situacija u ovom predmetu?

Cela rasprava se zapravo tiče **manje od 10 svedoka** na koje bi se mogla odnositi istraga. Pod pretpostavkom da se ta istraga doista bude odnosila na ove svedoke, treba naglasiti da su ti svedoci dali izjave tužilaštvu tokom godina koje su prethodile navodnim pritiscima.

Te izjave se stoga *a priori* smatraju **iskrenim i istinitim**. Kasnije i bez osporavanja, neki od tih svedoka su **javno** izjavili da su svedoci odbrane. Zbog tog iznenadnog preokreta mora da se postavi sledeće pitanje: **da li su oni bili izloženi pritiscima?** [redigovano] U ovoj fazi još uvek stoji činjenica da su njihove ranije izjave u posedu tužilaštva, koje je u ovom predmetu već tražilo da Veće izda naloge *subpoena ad testificandum* za neke svedoke za koje je tužilaštvo znalo da su mogli biti izloženi pritiscima. Tužilaštvo je tada nevoljnog svedoka suočavalo s njegovom sopstvenom izjavom i tražilo od Veća da prethodnu izjavu tog svedoka prihvati kao dokaz.

²⁰ Presuda u vezi s nepoštivanjem Suda u predmetu *Simić*, par. 4.

²¹ Presuda u vezi s nepoštivanjem Suda u predmetu *Simić*, par. 101.

Prevod

Smatram da je Veće učinilo najviše što može kad je, na zahtev tužilaštva, odlučilo da izda naloge *subpoena ad testificandum* i kad je jednog od svedoka tužilaštva koji je odbio da svedoči, g. Petkovića, osudilo za nepoštovanje Suda.

Tužilaštvo tvrdi da bi izvršeni pritisak mogao uticati na **dokaznu vrednost** svedočenja tih svedoka (usmenog ili pismenog). Ta teza je veoma diskutabilna zbog toga što je pismena izjava data *a priori*, bez ikakvog pritiska, i zbog toga što usmeni iskaz može da se proceni na osnovu više različitih elemenata, kao i druga svedočenja data do današnjeg dana.

Mišljenja sam da tužilaštvo greši što već sada postavlja pitanje **dokazne vrednosti**. Naime, dokaznu vrednost sudije ocenjuju na kraju postupka i nakon što su saslušali svedoke odbrane.

Zbrka zapravo proizlazi iz činjenice da, pre faze izricanja presude, prvo treba da postoji faza u postupku vezana za primenu pravila 98*bis* Pravilnika. U toj fazi postupka, potrebno je utvrditi samo to da li postoje dokazi na osnovu kojih, ukoliko budu prihvaćeni, razuman sudija može van svake razumne sumnje biti uveren u krivicu optuženog.

Da bi omogućilo tužilaštvu da izvede svoje dokaze, Pretresno veće je odlučilo da izda naloge *subpoena ad testificandum* za svedoke koji su izjavili da su "svedoci odbrane" i za koje je optuženi tvrdio to isto.

Tužilaštvo, na kojem leži **teret dokazivanja**, treba da bude u mogućnosti da izvede svoje dokaze putem svojih svedoka. U vezi s tim, Pretresno veće treba da uradi sve u svojoj moći kako bi omogućilo da zadatak koji je Statutom određen tužilaštvu bude obavljen kako valja.

Argument da **svaki dokaz** obavezno mora da bude izveden putem svedoka treba relativizirati zbog toga što Pravilnik dopušta prihvatanje dokaza bez prisustva svedoka na pretresu, na primer, u slučaju kad svedok "nije dostupan" (pravilo 92*quater*) ili na osnovu pravila 89 Pravilnika.

Naravno, jurisprudencija Žalbenog veća u vezi s pravilom 89 Pravilnika, koja je posebno razrađena u predmetu *Milošević*, iziskuje prisustvo svedoka radi unakrsnog ispitivanja.²²

²² *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.4, Odluka po Interlokutornoj žalbi u vezi s prihvatanjem glavnih iskaza u pismenom obliku, 30. septembar 2003.

Prevod

U ovom slučaju, ako se imaju u vidu izuzetne okolnosti ovog predmeta, a posebno činjenica da optuženi tvrdi da su neki svedoci tužilaštva zapravo svedoci odbrane, Žalbeno veće moglo bi da dodatno precizira svoju praksu u interesu pravde.

U svakom slučaju, čekati donošenje odluka Pretresnog veća koje rešava po navodima o zastrašivanju nije osnovano i, po mom mišljenju, ne može nikako da opravda obustavu budući da na raspolaganju stoje prelazna rešenja.

Ako su [redigovano] vršili pritiske [redigovano], može li se pretpostaviti da će ti svedoci, koji su ili "žrtve" ili "saučesnici" u odnosu na ta dela, kasnije pristupiti radi svedočenja potpuno slobodno, ako se ima u vidu nacionalni kontekst koji je jedan svedok tužilaštva detaljno opisao na javnoj sednici. Mislim da je važno da se njegove reči navedu u celosti.²³

²³ Pretres održan 15. januara 2009, T(f) str. 13545-13549.

"Pitanje: A to je pre svega i zbog toga što je u srpskoj javnosti sramota kad se neko pojavi u ulozi svedoka optužbe u haškim procesima, objektivno govoreći, da li je tako?

Odgovor: Objektivno je tako.

Pitanje: Dobro. Ja ću vam postavljati vrlo kratka pitanja i molim vas da i vi dajete što kraće odgovore kako bismo iskoristili ovo vreme efikasno.

SUDIJA ANTONETTI: Moglo se dogoditi da pitanje ne bude postavljeno, ali je postavljeno. Jasno ste odgovorili. Ako dobro razumem, kad svedok dođe da svedoči na ovaj Međunarodni sud, njegovo pristupanje radi svedočenja je sramotno?

SVEDOK: Ne, nisam rekao "sramotno". Ja sam rekao jednu drugu stvar. Ako se, i to sam na početku posebno apostrofirao, da kao svedok ekspert ili kao svedok sam u obavezi da govorim istinu i samo istinu kao što sam i dao zakletvu. Međutim, pravi se posebna fama, i pogotovu u mojoj sredini, posebna fama da sada ja kao svedok optužbe dolazim ovde da nekoga optužujem ili da sam čovek koji je optuživao ili optužuje neke osobe. Ja sam ovde došao kao čovek koji je radio obdukcije Muslimana u Zvorniku i koji je sačinio zapisnike i te zapisnike i taj nalaz sam došao da branim. Nije sramota što sam došao na ovaj Sud, ali sam rekao da je sramota, u stvari, da mi je neprijatno zbog toga i zbog načina na koji se prikazuju svedoci ili eksperti tužilaštva u sredini u kojoj živim i radim. Znači, to je. Međutim, da me je bilo na koji način bilo sramota da dođem pred ovaj Sud, ja ne bih došao. Našao bih hiljadu načina da izbegnem. Prema tome, ja osećam svoju obavezu da se ponašam po zahtevima ljudi koji vode ove procese i zato sam došao.

SUDIJA ANTONETTI: Da. Gospodine, u Vašoj zemlji se isto vode suđenja, a u okviru tih suđenja pristupaju svedoci. Svedoci ponekad pristupaju na zahtev tužioca u Beogradu, na primer, ili u nekom drugom gradu. Ali kad svedoci dolaze da svedoče pred Vašim sudovima da li postoje problemi, ili svedoci kažu: "Ako me tužilac pozove, svedočiću"? Koja je za svedoka razlika između ovog Suda i suda u Beogradu? Ako je pitanje osetljivo možete da kažete: "Radije ne bih da odgovorim." Odgovorite samo ako to želite. Nemate nikakvu obavezu.

SVEDOK: Ne. Gospodine sudija, mi smo u našoj zemlji veoma nezadovoljni nekim odlukama koja su sudska veća u Hagu donela. To se pre svega odnosi, a ja sam živi svedok toga, na oslobadajuću presudu Naseru Oriću. Ako ste gledali i ako se gleda moja izjava koja je data i opisi povreda i načini na koji su ubijeni ti ljudi u Srebrenici i okolnim selima od strane jedinica Naser Orića, presuda je sramna i ja to mogu da kažem i mogu da dokažem. Kada je trebalo dati dokaze, ja sam dao te zapisnike, ali ne sve, zato što u tim razgovorima je rečeno tražimo te zapisnike, ove nećemo. To je prva stvar. Kada je presuda Ramushu Haradinaju u pitanju, ja sam isto obdukovao šofera Albanca iz opštine u Peći koji je ubijen od tih jedinica. I to je registrovano i dato je. Bili su predstavnici međunarodne zajednice i ništa. Ja sam bio, pored ostalog, i predsednik komiteta za povrede međunarodnog humanitarnog prava. Mi smo, imao sam razgovore kod profesora Karlsa Hoffmana, Sharifa Basunija, Louise Arbour, Carle del Ponte i mase ljudi iz Haškog tribunala, gde smo mi dali obilnu dokumentaciju, a procesi nisu vođeni pred ovim Sudom. Mi

Prevod

Imajući u vidu reči tog svedoka na Međunarodnom sudu, koje su potvrdili drugi svedoci, imam ozbiljne sumnje u buduće stanje duha nekoliko svedoka koji očekuju pristupanje Sudu.

Pretno veće stoga nema nikakvih garancija za budućnost kada se radi o sigurnosti da će svedočenje svedoka koji su navodno, po mišljenju tužilaštva, bili predmet pritiska i zastrašivanja biti autentično i lišeno bilo kakve prisile.

U tom kontekstu, **obustava** mi se čini **neosnovanom** i **neprimerenom** situaciji.

Ako Pretresno veće smatra da navodi [redigovano] nisu dokazani, za nekoliko meseci ili godina, pre nastavka suđenja, doći će do sledeće situacije:

- Ili će tužilaštvo pokrenuti zakasneo postupak na osnovu nedovoljnih dokaza, što bi zbog kašnjenja nanelo **ozbiljnu štetu** optuženom, iako je Statutom utvrđena obaveza **ekspeditivnog suđenja** i prava na suđenje bez **nepotrebnog odlaganja**.
- Ili tužilaštvo, zbog toga što će Pretresno veće utvrditi da navedeni svedoci nisu bili izloženi zastrašivanju, tada neće imati drugog izbora nego da povuče svoju Optužnicu s obzirom na činjenicu da se i tužilaštvo tereti za nepoštovanje Suda u jednom zahtevu po kojem trenutno rešava ovo Pretresno veće, budući da optuženi u vezi s tim svedocima iznosi iste prigovore protiv tužilaštva.

Ovo Pretresno veće ima proceduralnu mogućnost da tih nekoliko svedoka pozove kao **svedoke tužilaštva**, pa čak i **Veća**, kako bi ih suočilo s njihovim prvobitnim izjavama koje su date bez **ikakvog pritiska** [redigovano], pošto je do navodnog pritiska došlo **nakon** što su navedene izjave

smo dali, kada je u pitanju Gospić, ekspertizu 24 tela. Ja sam išao na suđenje u Rijeku i objašnjavao svoj nalaz i sudija je prihvatio te nalaze. Ali je nelogično da Haški tribunal ne uzme i ne analizira ubijanje 24 civila iz Gospića gde su najvećim delom žene i stariji ljudi, a pri tom je oko stotinu i nešto bačeno u velebitske jame. General Norac se sada venčava i putuje po Hrvatskoj. Kada je u pitanju masovna grobnica Mrkonjić Grad, ja sam u toj grobnici našao 181 telo civila i vojnika ubijenih na tom području. Tamo je poginuo general Matijašević, komandant 6. gardijske brigade iz Hrvatske. Znači, direktno učešće jedne zemlje na teritoriji druge. Ja sam tamo našao 36 staraca preko 60 i nešto godina starosti sa najtežim povredama. I to je bilo, i to je taj, to je to ogorčenje građana moje zemlje kada je u pitanju ovaj Tribunal. Ja nemam ovde, a ovaj čovek koji je ovde prisutan koji me je izvređao kao niko u životu, izneo toliko neistina o meni, ali on samo zbog te svoje priče sudi mu se ovde, bar po našoj javnosti i po mojoj, zbog verbalnog delikta. I on sada, i to je to ogorčenje koje vlada u toj sredini koja se gleda na ovaj ili onaj način. Mi nemamo ništa protiv da se svi oni zločinci kazne, a dokaz je baš upravo ovo. Da je vojni sud radio istragu u Vukovaru, da je radio istragu o Muslimanima u Zvorniku, i tako dalje i tako dalje.

Prevod

date. [redigovano] Ovo Veće je nadležno samo za utvrđivanje krivice ili nevinosti optuženog za dela počinjena 1991. i 1992. godine koja su navedena u Optužnici.

Treba ukazati na to da je Pretresno veće saslušalo svedoke koji su bili u istoj situaciji kao i ovih nekoliko preostalih svedoka, [redigovano].

Pretresno veće je bez ikakvih teškoća bilo u mogućnosti da, tehnički, omogući glavno ispitivanje preostalih svedoka od strane tužilaštva, kao i unakrsno ispitivanje od strane optuženog, pri čemu sudije zadržavaju mogućnost da postavljaju svoja pitanja, bez ograničenja.

U zaključku ovog **protivnog mišljenja**, smatram da je Pretresno veće, pre izjašnjavanja o obustavi— čije se trajanje ne može ni znati ni odrediti — trebalo, prvo, da **odgodi rešavanje** po zahtevu u vezi s nekolicinom preostalih svedoka na koje se odnose navodi o zastrašivanju i da doleavedena pitanja reši sledećim redom:

- 1) da, na osnovu pravila 77(C)(iii) Pravilnika, pokrene postupak povodom nekih navoda, [redigovano];
[redigovano]
- 2) da što pre pokrene **krivično gonjenje i sudski postupak** protiv nekih svedoka koji su odbili da pristupe Sudu;
- 3) da pozove tužilaštvo da podnese **pismene zahteve za uvrštavanje** u spis pismenih izjava nekih svedoka na osnovu pravila 89 i 92^{quater} Pravilnika;
- 4) da, po okončanju postupaka opisanih u paragrafima 1 do 3, **oceni** koju konačnu odluku treba doneti u vezi s pismenih zahtevom tužilaštva za obustavu suđenja, imajući na umu i činjenicu da su svedoci u istoj situaciji već svedočili pred Većem.

U svakom slučaju, bilo bi veoma poželjno da zainteresovane strane, u slučaju da budu osporavale ovu odluku, ulože **žalbu** kako bi Žalbeno veće moglo jasno reći da li suđenje treba da bude obustavljeno ili mora da se nastavi bez obzira na tekući postupak po optužbi za nepoštovanje Suda, ako se ima u vidu da se optuženi nalazi u pritvoru od **24. februara 2003.** i da će za nekoliko dana biti **šest godina** otkako se nalazi u pritvoru u Hagu, a da suđenje još uvek nije okončano, iako tužilaštvu za okončanje izvođenja dokaza ostaje **manje od sedam sati**.

Prevod

Sastavljeno na engleskom i na francuskom jeziku, pri čemu se merodavnim smatra tekst na francuskom.

/potpis na originalu/

Jean-Claude Antonetti,
predsedavajući

Dana 11. februara 2009.
U Hagu (Holandija)

[pečat Međunarodnog suda]